

Performative and Symbolic Forms of Networked Solidarity: From Offline Presence to Digital Replication

UDC 316.35:316.62(477):316.77

DOI: <https://doi.org/10.15421/172681>**Baliichuk Vladyslav**Ph.D. Student, <https://orcid.org/0009-0002-6897-0479>, v.a.baliychuk@gmail.com*Oles Honchar Dnipro National University (Dnipro, Ukraine)*

Abstract.

Relevance. This article explores the transformation of civic resistance practices in the context of a prolonged war, characterized by a shift from logocentric ideological models to regimes of performative presence and visual expression. Drawing on Actor-Network Theory, concepts of performativity, connective action, and affective publics, the mechanisms of constructing hybrid solidarity are analyzed.

The purpose of the article the aim of the article is to conceptualize the symbolic and performative mechanisms of hybrid solidarity and empirically test how visual artifacts (based on the materials of the 2025 "Cardboard Maidan") function as mediators that construct collective identity and ensure its scaling through affective network replication.

Results. It is proven that symbolic forms (homemade posters, memes, ironic slogans) function not as passive illustrations of political demands, but as autonomous mediators and operators of entry into collective action. They stitch together the physical space of the street and the algorithmic space of social platforms through mechanisms of affective synchronization and visual compression. Based on a comprehensive visual-sociological analysis of 36 artifacts from the "Cardboard Maidan" (summer 2025), the research introduces an analytical distinction between regimes of "solidarity-conviction" and "solidarity-visibility". It is established that in a mediatized environment, the latter regime becomes crucial, ensuring rapid mobilization through low-threshold formats of affiliation.

Conclusions. The study reveals that grassroots materiality ("aesthetics of minimum") marks the authenticity of the protest, while intertextuality and humor transform the physical sign into a digital template optimized for serial replication. The developed heuristic matrix of hybrid protest uncovers the pragmatics of visual mobilization, ranging from affective escalation and generational subjectivation to the everyday normalization of resistance.

Keywords: network solidarity, actor-network theory, visual sociology, affective public, online activism, grassroots activism, mediatization

Перформативні та символічні форми мережевої солідаризації: від офлайн-присутності до цифрової реплікації

Балійчук Владислав*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)*

Анотація.

Актуальність. У статті досліджується трансформація практик громадянського спротиву в умовах тривалої війни, що характеризується зсувом від логоцентричних ідеологічних моделей до режимів перформативної присутності та візуальної експресії. Спираючись на акторно-мережеву теорію, концепції перформативності, конективної дії та афективних публік, проаналізовано механізми конструювання гібридної солідарності.

Метою статті є концептуалізація символічних та перформативних механізмів гібридної солідаризації та емпірична перевірка того, як візуальні артефакти (на матеріалах «Картонкового Майдану» 2025 року) функціонують як медіатори, що конструюють колективну ідентичність і забезпечують її масштабування через афективну мережеву реплікацію.

Результати. Доведено, що символічні форми (саморобні плакати, меми, іронічні гасла) функціонують не як пасивні ілюстрації політичних вимог, а як автономні медіатори та оператори входу в колективну дію. Вони зшивають фізичний простір вулиці та алгоритмічний простір соціальних платформ через механізми афективної синхронізації та візуальної компресії. На основі комплексного візуально-соціологічного аналізу 36 артефактів «Картонкового Майдану» (літо 2025 р.) запропоновано аналітичну дистинкцію між режимами «солідарності-переконання» та «солідарності-видимості». Встановлено, що в медіатизованому середовищі домінуючим стає другий режим, який забезпечує швидку мобілізацію через низькопорогові формати приєднання.

Висновки. З'ясовано, що низова матеріальність («естетика мінімуму») маркує автентичність протесту, тоді як інтертекстуальність та гумор перетворюють фізичний плакат на цифровий шаблон, оптимізований для серійної реплікації. Розроблена евристична матриця гібридного протесту розкриває прагматику візуальної мобілізації: від афективної ескалації та поколінневої суб'єктивації до побутової нормалізації спротиву.

Ключові слова: мережева солідарність, акторно-мережева теорія, візуальна соціологія, афективна публіка, онлайн-активізм, низовий активізм, медіатизація

Вступ.

Актуальність. Трансформація соціальних рухів та практик громадянського спротиву в умовах тривалої повномасштабної війни в Україні засвідчує фундаментальний зсув у механізмах колективної мобілізації. Сучасна солідарність дедалі частіше виходить за межі логоцентричних моделей, базованих на інституційних програмах чи розгорнутій ідеологічній аргументації. Натомість вона конструюється у режимах перформативної присутності та візуальної експресії, де ключову роль відіграють символічні форми: іронічні гасла, меми, саморобні плакати та цифрові реакції. У ситуації екзистенційної загрози та інформаційного перенасичення солідарність набуває ознак гібридної інфраструктури, що розгортається одночасно у фізичному просторі вулиці та алгоритмічному просторі соціальних платформ (Telegram, Threads, X).

Феномен «Картонкового Майдану» (влітку 2025 року) започаткував нову політичну естетику, де прості форми матеріальності (гофрокартон, маркер) і мережевий гумор стали повноцінними актантами – медіаторами, що зшивають розпорошених індивідів у дієздатну спільноту, а не лише формою самовираження. Проблема полягає у тому, що класичні соціологічні підходи, орієнтовані на аналіз політичного дискурсу, виявляються недостатніми для пояснення того, як саме «несерйозні» візуальні артефакти генерують масштабну політичну дію. Виникає нагальна потреба у концептуалізації солідарності не лише як узгодження переконань, а як акту виробництва видимості, де приналежність до групи виконується, перформатується через серійне відтворення впізнаваних візуальних та афективних кодів.

Метою статті є концептуалізація символічних та перформативних механізмів гібридної солідаризації та емпірична перевірка того, як візуальні артефакти (на матеріалах «Картонкового Майдану» 2025 року) функціонують як медіатори, що конструюють колективну ідентичність і забезпечують її масштабування через афективну мережеву реплікацію.

Аналіз попередніх публікацій. Теоретико-методологічний фундамент дослідження перформативних та мережевих вимірів солідарності формується на перетині кількох наукових напрямів. Онтологія публічної дії та політика видимості глибоко розкриті у перформативній теорії зібрання Дж. Батлера (Butler, 2015), а риторичний потенціал візуального протесту – у концепції «події-образу» (image event) К. ДеЛуки (DeLuca, 1999). Розуміння матеріальності протесту як активного чинника спирається на акторно-мережеву теорію (ANT) Б. Латура (Latour, 2005) та соціологію трансляції М. Каллона (Callon, 1986), евристичний потенціал яких для вітчизняної соціології ґрунтовно досліджувала А. Дейнека (Deineka, 2019).

Специфіка мережевої мобілізації розкривається через концепти спільноти В. Беннета і А. Сегерберга (Bennett & Segerberg, 2012), алгоритмічної «хореографії зібрання» П. Гербаудо (Gerbaudo, 2012) та «афективних публік» З. Папахаріссі (Papacharissi, 2015). Епістемологічні засади дослідження візуальних артефактів як соціальних дій спираються на критичну візуальну методологію Дж. Роуз (Rose, 2016) та концепцію соціальної візуалістики К. Батаєвої (Батаєва, 2021). Культурологічний вимір «візуального повороту» та метафізики присутності докладно проаналізовано О. Брюховецькою (2024).

В українському науковому дискурсі питання суспільно-політичної солідарності в умовах війни комплексно розглядаються у працях О. Резніка, О. Майборода та ін (2024). Зсув у бік дослідження цифрових і гібридних форм опору представлений розвідками щодо трансформації політичної культури (Тарасенко, 2025), ролі воєнної меметики як копінг-стратегії (Коваленко, 2024), фразеологізації мемів (Сизонов, 2023) та динаміки платформного афекту в екосистемі Telegram (Шевченко, Тульчій, 2024). Безпосередньо специфіку гумору як форми політичної участі на прикладі «Картонкового Майдану» проаналізувала З. Осіпова (2025).

Результати дослідження.

Попри значний масив досліджень гібридних рухів та візуальної культури, в соціологічній літературі залишається концептуальний розрив між аналізом матеріальних артефактів протесту (офлайн) та практиками мережевої реплікації мемів (онлайн). Символічні форми переважно розглядаються або як ілюстрації до політичних вимог, або як суто психологічний механізм розрядки. Натомість бракує комплексного мультимодального дослідження, яке б пояснило, як саме матеріальна естетика протесту конвертується у цифровий код, утворюючи специфічний режим «солідарності-видимості».

Сучасні форми соціальних рухів і громадянського спротиву демонструють фундаментальний зсув від логоцентричних моделей, прив'язаних до жорстких ідеологічних програм і пріоритету дискурсивної легітимації, до режимів перформативної присутності та візуальної експресії. У координатах «візуального повороту» культура перестає функціонувати виключно як текстовий наратив і дедалі більше стверджується як простір, у якому образ не просто репрезентує, а активно конструює соціальну реальність (Брюховецька, 2024).

Відбувається перехід від лінгвістичної моделі до «метафізики присутності», де великі простори смислу набувають онтологічної ваги й не потребують повної легітимації через вербальне пояснення. У медіатизованому середовищі солідарність дедалі частіше виробляється як подія видимості: через афективну дію образу, його матеріальний слід і здатність викликати миттєвий емоційний резонанс,

який випереджає та часто заміщує повільну вербалізацію.

Естетика та механіка солідаризації. У межах перформативної теорії політична суб'єктність визначається не лише через здатність говорити, а насамперед через «право на появу», яке реалізується тілами у публічному просторі (Butler, 2015). Поява не є абстрактним правом, гарантованим законом, а виступає тілесною практикою, що вимагає матеріальної підтримки та постійної боротьби проти регулятивних режимів, які диференціюють суб'єктів на придатних і непридатних для публічності. Саме тому для прекарних груп формування альянсів стає ключовим: плюральне проголошення присутності створює розрив у полі видимості й виробляє легітимність там, де вона раніше заперечувалася.

Солідарність у цій оптиці не редукується до суми індивідуальних волевиявлень, а виникає як емерджентна властивість дії альянсу – у «між-просторі» взаємодії, де спільна присутність стає первинною тканиною соціальності й взаємної підтримки (Butler, 2015). Зібрані тіла «перерозгортають» простір появи, втручаючись у міську інфраструктуру та архітектуру влади, і тим самим продукують альтернативний порядок легітимності.

Критично важливим для розуміння сучасних форм солідаризації є структурний зв'язок між тілесною появою та медійними технологіями. Поява завжди передбачає наявність того, хто сприймає, а отже, має бути зареєстрована чуттєво у візуально-аудіальному полі, що робить медіа не зовнішнім ретранслятором, а внутрішньою умовою публічності. Приватні медійні пристрої, долаючи цензуру та забезпечуючи трансляцію події, стають частиною протестної інфраструктури, дозволяючи простору появи долати локальні межі та набувати глобального виміру (Butler, 2015). Дії тіл на вулиці та дії комунікаційних технологій є взаємозалежними перформативами, які спільно «приводять простір появи в буття», перетворюючи візуальний образ (плакат, жест) на оператора включення в альянс.

Якщо перформативна теорія пояснює онтологію появи, то концепція *image event* (подія-образ) висвітлює риторичні механізми, завдяки яким візуальні акти конструюють колективну ідентичність у медійному середовищі (DeLuca, 1999). В умовах електронної публічної сфери традиційна раціонально-вербальна дискусія поступається місцем окулярній політиці, де візуальні моменти стають центральним режимом публічної активності. Мобілізація знаків у формі *image events* слугує інструментом артикуляції ідентичностей, оскаржуючи панівні ідеології через афективні механізми. У цьому контексті образ діє як конденсований аргумент, що водночас ініціює афективну реакцію та пропонує доступну форму долучення до солідарності через реплікацію візуального коду (DeLuca, 1999).

Щоб пояснити, як цикл візуальної солідаризації стабілізується, необхідний матеріально-семіотичний ракурс. У перспективі акторно-мережевої теорії (ANT) соціальне конструюється через асоціації людей і не-людей; актантом є будь-яка сутність, що модифікує стан справ (Latour, 2005). Це дозволяє описувати протестні артефакти не як інертні носії змісту, а як повноправних учасників дії. Візуальний артефакт діє як медіатор, оскільки перекодує політичну вимогу у форму, придатну для іронії й алгоритмічного тиражування. Механіка цього зшивання уточнюється через соціологію трансляції: складний комплекс соціального обурення проходить процес вписування (інскриптації) у матеріальний носій або цифровий знак (Callon, 1986). Формат працює як дисциплінарний механізм, що відсікає семантичний надлишок і консолідує мережу навколо знаків, здатних до миттєвого зчитування та реплікації.

Ця динаміка функціонує завдяки логіці медіатизації. Правила медіа (візуалізація, стислість, емоційна насиченість) діють тут не як інструмент дискурсивного переконання, а як структурна умова присутності (Strömbäck, 2008). Солідарність перестає бути лише результатом пасивного споживання медіа-наративів і стає результатом активного входження у формат. Важливо не ототожнювати це з тезою про те, що солідарність «конструюється дискурсом медіа». Медіатизація задає режими селекції, але «ми» виробляється у взаємодії тіл, артефактів і платформних практик через символічні форми, які учасники привласнюють й відтворюють (Papathanassopoulos & Giannouli, 2025). Протест об'єктивно проектується як подія для двох аудиторій одночасно: співприсутніх фізично та дистанційних.

Звідси впливає гібридна механіка мобілізації, де соціальні медіа здійснюють налаштування сцени (*scene-setting*) колективної дії (Gerbaudo, 2012). Тут логіка спільної дії (*connective action*) стає центральною: вона базується на персоналізованому обміні контентом і форматованих входах участі. Індивідуальні мікродії – репост, ремікс, реакція – працюють як елементарні акти долучення (Bennett & Segerberg, 2012). Зниження вартості участі створює ефект масованої видимості, де реплікація є соціальною процедурою синхронізації: повторюється не лише контент, а сама форма «бути разом». Поширення контенту стає жестом стосунку, афіліації та підтримки, який виробляє соціальні зв'язки (Jenkins, Ford, & Green, 2013).

Меметичні образи як символічні форми мережевої солідаризації. В умовах фрагментованої публічної сфери солідарність потребує специфічних комунікативних одиниць, здатних миттєво передавати афект і маркувати приналежність. Мем чи гумористичний код перестає бути розважальним контентом, набуваючи статусу оператора входу в колектив.

Теоретичне обґрунтування цього процесу дає

концепція афективних публік: мережеві спільноти мобілізуються передусім через циркуляцію сентименту, а публічність матеріалізується як мультимодальний афективний слід (Paracharissi, 2015). Платформи винагороджують певні жанри експресії, роблячи реплікацію базовою мікропрактикою громадянської присутності. Символічні маркери виконують координаційну функцію (індексують розпорошені висловлювання) та афективну (переводять індивідуально відчуте в колективно розпізнаване).

Мережева солідарність має символічно-ритуальний вимір, що «зшиває» простір екрана і вулиці. Символічні жести створюють ефект співприсутності, дозволяючи заявити про причетність навіть поза межами площі. Меми є формами серійної участі, які конденсують складний смисл до швидко зчитуваного знаку. Мем – це не повідомлення «про» солідарність, а інструкція з її перформалізації у середовищі, де видимість є ресурсом. Емпірично доведено, що субверсивний гумор працює як ненасильницький конфронтаційний інструмент, що знижує ціну входу в політичне «Ми» і підтримує зв'язок (Vizcaino-Cuenca et al., 2024).

Дистинкція режимів солідарності. Синтез наведених вище теоретичних концептів (від перформативності Батлер до конективної дії та афективних публік) дозволяє сформулювати ключову аналітичну дистинкцію між двома режимами соціальної згуртованості: солідарністю-переконанням і солідарністю-видимістю.

Солідарність-переконання ґрунтується на дискурсивній артикуляції позицій, узгодженні інтересів і когнітивній згоді щодо цілей спільної дії. Це режим, який потребує деліберації, програмних мов і стабільних інституційних каналів.

Натомість солідарність-видимість – це режим, у якому спільність виконується (performed) через публічну появу, образи, символічні маркери та серійне відтворення форматів, що роблять колективний суб'єкт читабельним у медійному полі. У цьому режимі ключовими стають матеріально-семіотичні медіатори (від плакатів до алгоритмічних метрик), що роблять спільну дію переносимою і відтворюваною.

В умовах глибокої медіатизації саме солідарність-видимість стає домінуючим способом швидкої афіліації: вона дозволяє суб'єкту опинитися «всередині» спільноти ще до повного дискурсивного узгодження позицій. Механізмом її тривалості є реплікація: повтор формату функціонує як низькопороговий вхід. Водночас цей режим має межі: швидка видимість може випереджати організаційну спроможність руху й продукувати «тактичне замерзання» (Tufekci, 2017). Тому ці два режими слід мислити як комплементарні: солідарність-видимість часто виконує роль інфраструктурної передумови для подальшого формування стійких переконань.

Для емпіричної верифікації окресленої теоретичної рамки та перевірки дієвості цих двох режимів, подальше дослідження фокусується на методології та аналізі конкретного масиву візуальних артефактів – «Картонкового Майдану 2025».

Методологія емпіричного аналізу. Запропонована оптика вимагає методології, здатної працювати з солідарністю як із феноменом видимості та перформативності, а не лише як із набором висловлених переконань (Rose, 2016; Pink, 2013)

Емпіричну основу дослідження становить корпус візуальних матеріалів – цифрових фотографій протестних плакатів («картонок») та пов'язаних із ними текстово-візуальних елементів з власного архіву зображень. Одиницею аналізу є окремий протестний артефакт у межах зображення (плакат як матеріальний актант, його текст та візуальні маркери), як гібридний об'єкт: одночасно як фізичний носій на вулиці та як потенційний цифровий контент. Для систематизації корпусу використовується кодова матриця, де кожна одиниця має унікальний ідентифікатор та набір метаданих.

Корпус вибірки формується за принципом цільового відбору у межах визначеного періоду та пов'язаного інформаційного поля. Стратегія відбору спрямована на забезпечення репрезентативності типів висловлювань, а не статистичної репрезентативності генеральної сукупності.

Критеріями включення є: (1) центральність об'єкта – наявність плаката/картонки у кадрі як центрального або семантично релевантного об'єкта; (2) читабельність – можливість однозначно деконструвати напис та візуальні елементи; (3) контекстуальність – наявність ознак ситуаційного контексту, що дозволяють мінімізувати позакадрові припущення. З корпусу виключаються зображення з недостатньою якістю, де текст не піддається реконструкції, а також матеріали, що не містять протестного артефакту як носія повідомлення. Межі сукупності та критерії включення/виключення фіксуються до початку інтерпретації.

Дослідження застосовує інтегровану рамку холістичного аналізу, що поєднує етнографічну документацію, аналіз матеріальності, семіотичну деконструкцію та перформативний аналіз. Процедура здійснюється у чотири послідовні кроки: (1) фіксується повний текст напису та стислий опис прагматики кадру; (2) кодуються ознаки матеріального носія та оформлення як соціально значущі маркери; (3) кодуються змістова структура та риторичні стратегії; (4) формулюється гіпотеза щодо потенційної соціальної функції артефакту.

Для мінімізації упередженості підтвердження застосовується процедура альтернативних прочитань, для кожного неоднозначного артефакту фіксується конкуруюча інтерпретація. Частина корпусу (15-20%) підлягає повторному кодуванню після часової паузи для перевірки стійкості категорій.

Естетика та прагматика гібридного протесту: емпіричне дослідження. Емпіричний аналіз спирається на вибірку візуальних артефактів протестної комунікації «Картонкового Майдану» (літо 2025 року), зафіксованих у цифрових фотографіях і включених у мережеву циркуляцію. Ключова аналітична передумова полягає в тому, що фокус зосереджено не на медіа-наративі як такому, а на практиках виробництва видимості, де учасники протесту конструюють повідомлення для подвійного прочитання: наживо та через об'єкти камери (Осіпова, 2025).

Дослідницький корпус становить 36 одиниць.

Оскільки дизайн дослідження базується виключно на візуальних артефактах і не включає незалежних даних про рецепцію аудиторією, усі функціональні висновки подаються як аналітичні гіпотези щодо прагматики образу. Тобто фіксується не фактичний вплив артефакту, а те, які соціальні дії він робить можливими, виходячи з його матеріальної форми та риторичної структури.

Первинне картографування корпусу (див. Таблицю 1) засвідчує, що протестні артефакти організовані радше як компактні оператори залучення, ніж як розгорнуті політичні програми.

Табл. 1.

Первинне картографування корпусу «картонок» (N = 36) та розподіли ключових ознак

Аналітичний вимір	Категорія	n/36	Коментар
Тематичний фокус	Інституційність і легітимність	14	Складні процедурні сюжети подані у форматах швидкого зчитування та візуальної події
	Мета-коментарі до практики протесту	6	Корпус включає артефакти, що рефлексують саму інфраструктуру й етикет протесту
	Гідність і цінності	4	Ціннісний реєстр представлено, але кількісно поступається інституційному
	Антикорупційні гасла	4	Антикорупційний мотив фіксується як окремий повторюваний кластер
Жанр висловлювання	Гасло, твердження	20	Перевага компактних декларацій підтверджує, що артефакти працюють як «оператори залучення», а не як програми
	Заклик, імператив	6	«Картонка» функціонує як безпосередній механізм мобілізації
	Пояснювальні, аргументативні формули	5	Аргументація присутня, але зберігає плакатний масштаб і ритм
	Гібридні форми	5	Не домінують, але підтверджують наявність жанрової варіативності всередині компактного репертуару
Прагматичні функції	Видимість	36	Майже кожен артефакт робить протест соціально читабельним для різних аудиторій
	Афіліація	35	Переважає орієнтація на маркування належності та солідарності
	Мобілізація	32	Функція мобілізації систематична, артефакти не лише повідомляють, а й підштовхують до дії і присутності
	Реплікація	16	Реплікація не універсальна і є вибірковою властивістю частини корпусу

Прагматичний профіль корпусу підсилює цей висновок. У вибірці майже універсально зафіксовано функції афіліації (35/36) і мобілізації (32/36), а також функцію видимості (36/36). Це означає, що практично кожен артефакт не просто повідомляє щось про протест, а робить його соціально читабельним для прибічників, опонентів і дистанційної аудиторії. Натомість реплікація як окрема функція виявляється у 16 з 36 випадків. Показовий розподіл за режимами солідарності: серед «картонок» у режимі солідарності-видимості

реплікація присутня у 7 із 12, у комбінованому – у 8 із 10, а в режимі солідарності-переконавання – лише у 1 із 14, що емпірично підтверджує ключову тезу дослідження: коли солідарність працює як видимість, вона потребує форматів, що легко множаться, а коли працює як переконавання – формат частіше утримує сенс, але не оптимізується під реплікацію.

Перший рівень розгортання матеріалу показує, що «картонки» в корпусі функціонують як артефакти, сконструйовані для подвійного прочитання. Подвійна адресація робить формальні рішення не

тільки естетичною деталлю, а й частиною політичної прагматики. Артефакт має бути одразу зчитуваним, придатним до фотографування і впізнаванням у потоці. У вибірці регулярно повторюються візуальні маркери, які підсилюють ритмічність повідомлення: великі літери, пунктуаційні акценти, короткі двочастинні формули, імперативні структури, контрастні кольорові виділення. Такі прийоми зменшують когнітивну вартість зчитування і водночас посилюють емоційну виразність.

Другий рівень аналізу стосується того, як саме корпус організовує політичне висловлювання у коротких, плакатних жанрах. Найпоширеніша форма – афористичні конструкції, які працюють як нормативні формули або рамки легітимації: наприклад, напис «Незалежній країні – незалежні інституції» конструє причинно-нормативний ланцюг без розгортання аргументації. Близьким є процедурний реєстр вимог, коли артефакт апелює до правил і меж влади, оформлюючи інституційну проблему як питання справедливості/процедури (наприклад, «Руки геть від незалежності НАБУ і САП...»; «Незалежність НАБУ і САП!»). У таких випадках режим солідарності схиляється до переконання: напис упорядковує конфлікт у термінах норм, інституцій, процедур.

Паралельно в корпусі виразно присутній репертуар біографічної та поколіннєвої легітимації, який переносить політичну вимогу в реєстр морального досвіду. Формула «Я народилась у 2010 році і вже звикла жити в демократичній країні. Шо, не міняти це?» або звинувачувальний тон «Моє покоління платить КРИВАВІ податки за ваші ПОМИЛКИ» задають позицію не через інституційний аргумент, а через право голосу, яке виводиться з життєвого часу війни. Відчуття спільності тут утворюється не лише довкола вимоги, а й довкола пережитого спільного досвіду.

Ще один репертуар – іронічно-побутові рамки, які нормалізують протест і знижують поріг входу. Найчистіший приклад – «Ідея для побачення: ходімо на мітинг?»: протест вписується в повсякденну соціальність, стає пропозицією взаємодії, а не лише політичною жорсткістю. Сюди ж прилягають висловлювання, що працюють через інверсію або сарказм або грубе приземлення адресата – «Дістаньке мізки з дупи»; «Тягнітьсвої сраки назад у ВР й виправте скоєне гівно» – виконують функцію делегітимації опонента і водночас окреслюють межі «свого» через стиль мовлення.

Третя площина аналізу – інтертекстуальність і меметичні елементи. Вони пояснюють, як саме «картонка» долає межу між вулицею та стрічкою. У корпусі інтертекст/мем зафіксований у 10 одиницях. Інтертекст виступає способом перетворити політичне висловлювання на символічну форму мережевого зв'язку.

Інтертекст у вибірці має кілька типових форм: кодифікація через числа/номери («13533/13531»; «4555»); цифрові меми («еггот 404»); мережеві маркери (емодзі клоуна); зв'язка політичного жесту з практикою підтримки в режимі війни («Проголосували, а тепер донат...»). Гібридність «Картонкового Майдану» полягає в тому, що мовлення стає видимим і транспортованим завдяки гумористичній та інтертекстуальній компресії, що є умовою помітності в середовищах швидкої циркуляції на кшталт Telegram і Threads.

Четверта площина дозволяє перейти від опису окремих артефактів до узагальнення про механіку мережевої солідаризації. У корпусі виділено три режими: солідарність-переконання (14), солідарність-видимість (12) і комбінований режим (10). Синтез результатів, представлений у Таблиці 2, демонструє, як різні візуально-матеріальні стратегії формують специфічні режими приєднання.

Табл. 2.

Режими солідарності та логіка реплікації

Режим солідарності (кількість артефактів)	Принцип входження у спільність	Домінантні символічні форми та маркери	Потенціал реплікації та інтертекстуальність
Солідарність-переконання (14)	Солідарність конструюється через нормативно-процедурне впорядкування конфлікту та моральну легітимацію суб'єкта. Умовою приєднання є когнітивна згода з аргументом.	Нормативно-інституційні формули (Незалежній країні – незалежні інституції), процедурні вимоги, біографічна та поколіннєва легітимація (Моє покоління платить).	Низький потенціал реплікації (2 із 14 одиниць). Артефакт функціонує як аргумент, а не шаблон, пріоритетуючи зміст над формою. Інтертекстуальність не є визначальним механізмом.

Режим солідарності (кількість артефактів)	Принцип входження у спільність	Домінантні символічні форми та маркери	Потенціал реплікації та інтертекстуальність
Солідарність-видимість (12)	Спільність формується через перформативну публічну присутність. Умовою приєднання є відтворення впізнаваного візуального стилю та читабельність артефакту в умовах подвійної адресації (фізичний простір та цифрова стрічка).	Метапротестні інструкції (готові сценарії дій), лаконічні гасла. Використання маркерів підвищеної читабельності: масивна типографіка, пунктуаційні акценти, імперативи, контрастні виділення, графічні індекси.	Середній потенціал реплікації (7 із 12 одиниць), тісно пов'язаний із наявністю прямих інструкцій та метаповідомлень. Формат сприяє копіюванню, проте інтертекстуальність виконує допоміжну функцію.
Комбінована (гібридна) солідарність (10)	Синтез політичної визначеності та високої мережевої мобільності. Умовою приєднання є одночасне розпізнавання політичного референта та готовність до його цифрової трансляції.	Процедурні коди кампаній (номери законопроектів), меметичні та технічні формули (Egor 404), платформні маркери (емодзі). Іронічно-сатиричне фреймування для маркування групових меж та стимулювання інших форм участі (донатів).	Високий потенціал реплікації (7 із 10 одиниць) та максимальна концентрація інтертекстуальності (8 із 10). Артефакт функціонує як компресований код, що зберігає зміст і стимулює вірусне поширення.

У підсумку, емпіричний матеріал «Картонкового Майдану 2025» підтверджує базову тезу дослідження: мережеві форми солідаризації відтворюються не лише через узгодження переконань, а через організацію видимості – формати, які дозволяють швидко приєднатися, розпізнати «своїх» і перевести присутність у реплікований слід.

Висновки.

Проведене дослідження дозволяє концептуалізувати сучасні форми громадянського спротиву не як суто дискурсивні практики, а як складні гібридні інфраструктури, де колективна дія розгортається на перетині фізичної присутності та цифрової реплікації. Аналіз механіки мережевої мобілізації (на прикладі візуальних артефактів «Картонкового Майдану» 2025 року) дає підстави для низки теоретичних та емпіричних висновків.

По-перше, обґрунтовано аналітичну дистинкцію між двома режимами соціальної згуртованості: солідарністю-переконанням (потребує дискурсивної згоди та ідеологічної аргументації) та солідарністю-видимістю (реалізується через перформативне відтворення образів і маркерів у медійному полі). В умовах інформаційного перенасичення та війни саме солідарність-видимість стає домінуючою технологією швидкої афіліації. Вона дозволяє суб'єкту долучитися до політичного «ми» через низькопорогові формати, не вимагаючи попередньої глибокої ідеологічної ідентифікації.

По-друге, емпіричний аналіз довів, що матеріальність протесту має власну агентність.

«Естетика мінімуму» функціонує не як наслідок обмеженості ресурсів, а як свідомий соціальний сигнал – маркер автентичності, низової ініціативи та незалежності від інституційних структур. Картонний плакат діє як медіатор, що перекодує складні політичні вимоги у форму, придатну для миттєвого візуального читування та фотографування.

По-третє, виявлено, що гібридність протесту забезпечується через механізм алгоритмічної та візуальної компресії. Протестні артефакти проєктуються з урахуванням подвійної адресації: для співприсутніх на площі та для дистанційної аудиторії в соціальних мережах (Telegram, Threads). Використання інтертекстуальності та метакомунікації перетворює фізичний плакат на цифровий шаблон, готовий до вірусної реплікації. У цьому сенсі реплікація є не просто копіюванням контенту, а базовою соціальною процедурою відтворення солідарності.

По-четверте, розроблено евристичну матрицю гібридного протесту, яка систематизує репертуари візуальної мобілізації. Доведено, що різні символічні форми запускають різні прагматичні дії: від афективної ескалації і поколінневої суб'єктивації до побутової нормалізації протесту через іронію. Гумор у цій системі координат діє як потужний ненасильницький конфронтаційний інструмент, що делегитимує опонента і водночас формує відчуття безпеки та приналежності серед учасників.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Батаєва, Е., & Чумакова-Сєрова А. (2021). Візуалізовані цінності у соціальних практиках користувачів української соціальної мережі "ІНСТАГРАМ". *Український соціум*, 4(79): 26-45. https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/26_45_No-479_2021_ukr.pdf
- Брюховецька, О. (2024). Картографування поворотів: від лінгвістичної моделі до «метафізики присутності». *Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури*, 7, 11-23. <https://doi.org/10.18523/2617-8907.2024.7.11-23>
- Дейнека, А. (2019). *Евристичний потенціал акторно-мережевої теорії для соціологічної концептуалізації агентності*: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.01 – теорія та історія соціології. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 20 с. https://sociology.knu.ua/sites/default/files/newsfiles/deineka_avtoferat.pdf
- Коваленко, А. (2024). Психологічні аспекти сатиричної комунікації в сучасній українській воєнній меметиці. *Синопсис: текст, контекст, медіа*, 30, 24-33. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2024.1.4>
- Осіпова, З. (2025). Гумор як форма політичної участі: дослідження «Картонкового Майдану». *Український політико-правовий дискурс*, 1-24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17821310>
- Рафальський, О., & Майборода, О. (ред.). (2024). *Суспільно-політична солідарність в Україні в умовах війни*: монографія. Київ: ІПіЕнд ім. І. Ф. Кураса НАН України. <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0361-1>
- Сизонов Д. (2023). Фразеологізація інтернет-мемів. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*, 47, 70-82. <https://doi.org/10.17721/APULTR.2023.47.69-81>
- Тарасенко Д., & Пахоменко С., Трофименко А. (2025) Трансформація політичної культури та моделей політичної участі в Україні. *Національні інтереси України*, 11(16), 1602-1619. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11\(16\)-1602-1619](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11(16)-1602-1619)
- Шевченко, В., & Тульчій, А. (2024). Динаміка емоційності під час повномасштабного вторгнення у телеграм-каналах професійних та аматорських медіа. *Public networks and communications*, 2, 53-58. <https://doi.org/10.31558/3083-5895.2024.2.8>
- Bennett, W. L., & Segerberg, A. (2012). The logic of connective action: Digital media and the personalization of contentious politics. *Information, Communication & Society*, 15(5), 739-768. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.670661>
- Butler, J. (2015). *Notes toward a performative theory of assembly*. Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/9780674495548>
- Callon, M. (1986). Some elements of a sociology of translation: Domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay. In J. Law (Ed.), *Power, action and belief: A new sociology of knowledge?* Routledge, 196-223. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.1984.tb00113.x>
- DeLuca, K. M. (1999). *Image politics: The new rhetoric of environmental activism*. Guilford Press. <https://doi.org/10.4324/9780203063088>
- Gerbaudo, P. (2012). *Tweets and the streets: Social media and contemporary activism*. Pluto Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt183pdzs>
- Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2013). *Spreadable media: Creating value and meaning in a networked culture*. New York University Press. <https://bpb-us-e1.wpmucdn.com/sites.psu.edu/dist/3/38094/files/2016/01/Jenkins-H-Spreadable-Media-Value-Meaning-in-Networked-Economy.pdf>
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780199256044.001.0001>
- Papacharissi, Z. (2015). *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199999736.001.0001>
- Papathanassopoulos, S., & Giannouli, I. (2025). Political communication in the age of platforms. *Encyclopedia*, 5(2), 77, 1-15. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia5020077>
- Pink, S. (2013). *Doing visual ethnography* (3rd ed.). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781446287958>
- Rose, G. (2016). *Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials* (4th ed.). SAGE. https://miguelangelmartinez.net/IMG/pdf/2016_rose_visual_methodologies_intro_ch1.pdf
- Strömbäck, J. (2008). Four phases of mediatization: An analysis of the mediatization of politics. *The International Journal of Press / Politics*, 13(3), 228-246. <https://doi.org/10.1177/1940161208319097>
- Tufekci, Z. (2017). *Twitter and tear gas: The power and fragility of networked protest*. Yale University Press. <https://www.twitterandteargas.org/downloads/twitter-and-tear-gas-by-zeynep-tufekci.pdf>
- Vizcaino-Cuenca, R., Riquelme, A. R., Romero-Sánchez, M., Megías, J. L., & Carretero-Dios, H. (2024). Exposure to feminist humor and the proclivity to collective action for gender equality: The role of message format and feminist identification. *Sex Roles*, 90, 186-201. <https://doi.org/10.1007/s11199-023-01430-5>

REFERENCES

- Bataieva, K., & Chumakova-Serova, A. (2021). Vizualizovani tsinnosti u sotsialnykh praktykakh korystuvachiv ukrainskoi sotsialnoi merezhi "Instagram" [Visualized values in the social practices of Ukrainian Instagram users]. *Ukrainskyi sotsium*, 4(79), 26-45. <https://doi.org/10.15407/socium2021.04.026>
- Bennett, W. L., & Segerberg, A. (2012). The logic of connective action: Digital media and the personalization of contentious politics. *Information, Communication & Society*, 15(5), 739-768. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.670661>
- Briukhovetska, O. (2024). Kartohrafuvannia povorotiv: vid lnhvistychnoi modeli do "metafizyky prysutnosti" [Mapping the turns: From linguistic model to "metaphysics of presence"]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Istoriia i teoriia kultury*, 7, 11-23. <https://doi.org/10.18523/2617-8907.2024.7.11-23>
- Butler, J. (2015). *Notes toward a performative theory of assembly*. Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/9780674495548>
- Callon, M. (1986). Some elements of a sociology of translation: Domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc

- Bay. In J. Law (Ed.), *Power, action and belief: A new sociology of knowledge?* (pp. 196–223). Routledge. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.1984.tb00113.x>
- Deineka, A. (2019). *Evrystychnyi potentsial aktorno-merezhevoi teorii dlia sotsiologichnoi kontseptualizatsii ahentnosti* [Heuristic potential of actor-network theory for sociological conceptualization of agency] (Extended abstract of Candidate's thesis). Taras Shevchenko National University of Kyiv. https://sociology.knu.ua/sites/default/files/newsfiles/deineka_avtoreferat.pdf
- DeLuca, K. M. (1999). *Image politics: The new rhetoric of environmental activism*. Guilford Press. <https://doi.org/10.4324/9780203063088>
- Gerbaudo, P. (2012). *Tweets and the streets: Social media and contemporary activism*. Pluto Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt183pdzs>
- Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2013). *Spreadable media: Creating value and meaning in a networked culture*. New York University Press. <https://bpb-us-e1.wpmucdn.com/sites.psu.edu/dist/3/38094/files/2016/01/Jenkins-H-Spreadable-Media-Value-Meaning-in-Networked-Economy.pdf>
- Kovalenko, A. (2024). Psykholohichni aspekty satyrychnoi komunikatsii v suchasni ukrainskii voienii memetytsi [Psychological aspects of satirical communication in contemporary Ukrainian war memetics]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, 30, 24–33. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2024.1.4>
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780199256044.001.0001>
- Osipova, Z. (2025). Humor yak forma politychnoi uchasti: doslidzhennia “Kartonkovogo Maidanu” [Humor as a form of political participation: The “Cardboard Maidan” case]. *Ukrainskyi polityko-pravovyi dyskurs*, 1–24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17821310>
- Papacharissi, Z. (2015). *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199999736.001.0001>
- Papathanassopoulos, S., & Giannouli, I. (2025). Political communication in the age of platforms. *Encyclopedia*, 5(2), 1–15. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia5020077>
- Pink, S. (2013). *Doing visual ethnography* (3rd ed.). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781446287958>
- Rafalskyi, O., & Maiboroda, O. (Eds.). (2024). Suspilno-politychna solidarnist v Ukraini v umovakh viiny [Socio-political solidarity in Ukraine during the war]. *Kuras Institute of Political and Ethnic Studies NAS of Ukraine*. <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0361-1>
- Rose, G. (2016). *Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials* (4th ed.). SAGE. https://miguelangelmartinez.net/IMG/pdf/2016_rose_visual_methodologies_intro_ch1.pdf
- Shevchenko, V., & Tulchii, A. (2024). Dynamika emotsiynosti pid chas povnomasshtabnoho vtorhnennia u telegram-kanalakh profesiynykh ta amatorskykh media [Dynamics of emotionality during the full-scale invasion in Telegram channels of professional and amateur media]. *Public Networks and Communications*, 2, 53–58. <https://doi.org/10.31558/3083-5895.2024.2.8>
- Strömbäck, J. (2008). Four phases of mediatization: An analysis of the mediatization of politics. *The International Journal of Press / Politics*, 13(3), 228–246. <https://doi.org/10.1177/1940161208319097>
- Syzonov, D. (2023). Frazelohizatsiia internet-memiv [Phraseologization of internet memes]. *Aktualni problemy ukrainskoi lnhvistyky: teoriia i praktyka*, 47, 70–82. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2023.47.69-81>
- Tarasenko, D., Pakhomenko, S., & Trofymenko, A. (2025). Transformatsiia politychnoi kultury ta modelei politychnoi uchasti v Ukraini [Transformation of political culture and models of political participation in Ukraine]. *Natsionalni interesy Ukrainy*, 11(16), 1602–1619. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11\(16\)-1602-1619](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11(16)-1602-1619)
- Tufekci, Z. (2017). *Twitter and tear gas: The power and fragility of networked protest*. Yale University Press. <https://www.twitterandteargas.org/downloads/twitter-and-tear-gas-by-zeynep-tufekci.pdf>
- Vizcaíno-Cuenca, R., Riquelme, A. R., Romero-Sánchez, M., Megías, J. L., & Carretero-Dios, H. (2024). Exposure to feminist humor and the proclivity to collective action for gender equality: The role of message format and feminist identification. *Sex Roles*, 90, 186–201. <https://doi.org/10.1007/s11199-023-01430-5>